

Голокост – лихо століття

Година національної пам'яті

9 клас

Бувальцева Світлана Всеволодівна

Звучить пісня «Злива» Андрія Хливнюка, Джамали та Дмитра Шурова (відео 1).

Читець	Слайд	Текст
	д	
Читець 1	2	Ярій, душе. Ярій, а не ридай. У білій стужі сонце України. А ти шукай - червону тінь калини на чорних водах - тінь її шукай, де жменька нас. Малесенька шопта лише для молитов і сподівання. Усім нам смерть судилася зарання, бо калинова кров - така ж крута, вона така ж терпка, як в наших жилах. У сивій завірюсі голосінь ці грона болю, що падають в глибінь, безсмертною бідою окошились.
Читець 2		Вірш Василя Стуса ми обрали епіграфом до нашої розмови про події, які не повинні повторитися.
Читець 3	3	Україна є на карті світу. Сьогодні ми без щонайменшого остраху називаємо себе українцями і мріємо про спільне майбутнє на цій землі.
Читець 4	4	Україна є на карті світу. Проте не варто забувати, яким тернистим та довгим був шлях утвердження державності, початок якого губиться у сивому тумані століть... Україна є на карті світу, а могло б її й не бути...

Читець 1		За ланом лан, за ланом лан і лан, за Чорним Шляхом, за Великим Лугом — погляньте: прадіди, й пра-пра, пра-пра — усі ідуть за часом, як за плугом...
Читець 2		Від часів Київської Русі та Гетьманщини - до Четвертого Універсалу. Від повоєнних лихоліть та десятиліть комуністичних політичних репресій, до побиття студентів на Європейській площі та війни на Сході.
Читець 3		Усе це одна неперервна вервиця фактів та спогадів про події, долі окремих людей, родин, громад збережених у пам'яті нашого народу.
Читець 4		Усі, хто приходив на українську землю зі злими умислами, розпочинали зі знищення пам'яті. З ліквідації мови, культури, історії, усього того, що робить нас, як народ, унікальними в цьому строкатому багатоголосому світі.
Читець 1	5	Бурхливий початок ХХ століття. Саме тоді, у 1917 році ми найближче підійшли до омріяної незалежності.
Читець 2		«Народе України. Твоєю силою, волею, словом стала на Землі українській вільна Народня Республіка. Справдилась колишня давня мрія батьків твоїх, - борців за вольности і права трудящих... Однині Українська Народня Республіка стає самостійною, ні від нікого незалежною, вільною, суверенною державою українського народу. Зо всіма сусідніми державами, як то: Россія, Польща, Австрія, Румунія, Туреччина та інші, ми хочемо жити в згоді й приязні, але ні одна з них не може втручатися в життя Самостійної Української Республіки».
Читець 3		Це пряма мова з Четвертого Універсалу, проголошеного Українською Центральною Радою. Звучить обнадійливо. Проте словам цим не судилося здійснитися...
Читець 4		Тогочасні політики-ідеалісти свято вірили в соціалістичне «братерство народів» і не хотіли бачити підступність російських більшовиків, які безупинно поширювали свій плив у містах та селах України.
Читець 1		Протистояння в українському суспільстві продовжувалося. Чотири роки тривала Українська революція 1917 — 1921 рр. Вона завершилася поразкою демократичних сил. Україну чекав довгий і страшний за наслідками комуністичний експеримент.

Читець 2		Створений у 1922 році Совецький Союз, проіснувавши до 1991 року, трансформувалася у Російську федерацію. Формально у її складі вже не було республіки Україна. Та розімкнуті імперські обійми виявилася справою непростю. Стосовно України Росія продовжила традиції імперій-попередниць – царської та лєнінсько-сталінської.
Читець 3		Росія, від Петра I до Путіна ніколи не визнавала самого факту існування українського народу. Для них це історична помилка, якийсь непорозуміння, казус, що певна «несвідома» частина «великої росії» бачить себе окремим народом...
Читець 4		Століттями вдосконалювались методи, як саме примусити й українців думати так само. Проте алгоритм незмінний – або ти погоджуєшся з тезою про неіснування і перетворюєшся на манкурта – людину без пам'яті, або тебе морально чи фізично знищують.
Читець 1		В Україні зараз війна із Російською Федерацією. Численні жертви серед військових та цивільних. Проте не менш потужна атака безупинно триває, і спрямована вона на нашу з вами свідомість. Дезінформація та фальшування, фейки, перекручування фактів, відвертий обман.
Читець 2		Мета – роз'єднати, примусити сумніватись, і, врешті-решт, знову повернутися в обійми «старшого брата». Але ми не здамося без бою. І сьогодні нашою зброєю буде ПРАВДА. Ми тут, щоб згадати. Щоб не забути. Щоб пам'ятати... Пам'ять – наше коріння, міст між сьогоднішнім і минулими.
Читець 3		Втрата державності розпочинається там, де знищується чи просто зникає пам'ять про імена, події. Населення без історичної пам'яті не здатне бути єдиним народом.
Читець 4	6	У четверту суботу листопада відзначається щорічний День пам'яті жертв Голодомору - найжорстокішого злочину комуністичного режиму проти українського народу. Цього року 24 листопада відбудуться загальнодержавні жалобні заходи до 85-х роковин Голодомору О 16:00 пройде загальнонаціональна хвилина мовчання, після якої українці вдома та по всьому світу запалюватимуть свічки пам'яті у себе на вікнах чи біля меморіалів Голодомору.

Читець 1		До правди про Голодомор 33-го ми йшли довгі десятиліття. Крізь заперечення. Крізь залякування та замовчування. До світового визнання факту, що Голодомор – це акція спланована проти українського селянства, щоб зруйнувати незалежні господарства, унеможливити протистояння радянській владі.
Читець 2		Зроніть сльозу. Бо ми не мали сліз. Заплачте разом, а не наодинці. Зроніть сльозу за тими, хто не зріс, Що мали зватись гордо — українці. Заплачте! Затужіть! Заголосіть! Померлі люди стогнуть з тої днини, Й благають: українці, донесіть Стражденний біль голодної країни. Згадайте нас — бо ми ж колись жили. Зроніть сльозу і хай не гасне свічка! Ми в цій землі житами проросли, Щоб голоду не знали люди вічно!
Читець 3	7	Потужна національна еліта, економічно незалежне та національно свідоме селянство сприймалися радянською владою як реальна загроза існуванню СРСР.
Читець 4		Є легенда про Батиєве колесо. За переказами, монгольські ординці вбивали всіх хлопчиків, вищих за колесо гарби завойовників. Отаке Батиєве колесо Голодомору запустив Україною Сталін разом зі своїми поплічниками.
Читець 1		Нищили тих, хто був духовно вищий за оті колеса жахливої комуністичної тоталітарної машини. Метою було знищити остаточно. Тому масштаби злочину такі великі, тому вбито мільйони людей.
Читець 2		Режим Сталіна ретельно спланував, як саме навчити українців грати за правилами.
Читець 3	8	Безпосередні ідеологи та виконавці самі свідчать проти себе.
Читець 4		“Питання зараз стоїть так: буде в нас хліб – буде радянська влада. Не буде хліба – радянська влада загине. А хто зараз має хліб? Реакційний український мужик та реакційний кубанський козачок. Вони не віддадуть нам хліба добровільно. Його треба забрати...” В’ячеслав Молотов. 1932 рік

Читець 1		“Селянин приймає нову тактику... він хоче згноїти зерно, щоб задушити радянський уряд кістлявою рукою голоду. Але ворог прорахувався. Ми покажемо йому, що таке голод. Ви мусите зібрати все до останньої зернини і відразу відправити на заготівельний пункт...” Станіслав Косіор. 1930 рік
Читець 2		“Ваше завдання дістати збіжжя всіма способами. Видушіть його з них, де вони його б не заховали – із печей, з-під постелі, з льохів чи із задвірків. Ви, партійні бригади, мусите навчити село, що означає більшовицька рішучість... Не бійтеся вживати крайніх методів. За вами стіною стоятиме партія... Краще зробити забагато, як замало». Із промови Хатаєвича перед партійними активістами, яких направляли в села для підсилення хлібозаготівель восени 1932 року. Пізніше він же заявляв: «Між селянами і нашою владою точиться жорстока боротьба. Це боротьба на смерть. Цей рік став випробуванням нашої сили і їхньої витривалості. Голод довів їм, хто тут господар. Він коштував мільйони життів, але колгоспна система існуватиме завжди. Ми виграли війну».
Читець 3		Смерть і забуття – ціль Сталіна та його поплічників. Його жертвами стали і ті, хто вижив. Бо мали забути, хто вони, ким були їхні предки, що мають зберегти для світу їхні нащадки. Мали забути, хто і за що їх вбивав.
Читець 4	9	Мільйони їх, - мов колосків на ниві, Було – й нема... Було – й нема... Що сталося - з народом українським У ті смертельні сталінські жнива? Мільйони тих, що голодом убиті, Навіки стали Пам'яттю і болем, Пшеничним білим хлібом, Чорним – житнім... І просто – полем... Українським полем...
Читець 1	10	Відео страшна статистика Голодомору <i>Відео 2</i>

Читець 2	11	<p>Пекельні цифри та слова У серці б'ють, неначе молот, Немов проклятий ожива Рік тридцять третій. Голод... Голод... У люті сталінській страшній Тінь смерті шастала по стінах. Скількох мільйонів (Боже мій!) Недолічилась Україна.</p>
Читець 3		<p>Голодомор 1932-1933 років – це не лише наша велика трагедія, а й історія української боротьби, взаємодопомоги й підтримки. Серед хаосу та зневіри, масових смертей і страху були люди, які не злякалися, не втратили гідності й простягнули руку допомоги приреченим на голодну смерть.</p>
Читець 4	12	<p>Відкриваються все нові й нові свідчення про ті страшні роки. Інститут національної пам'яті у 2008 році започаткував акцію «Людяність у нелюдяний час», метою якої був збір інформації про тих, хто допомагав виживати іншим під час Голодомору.</p>
Читець 1		<p>Так побачила світ збірка «Людяність у нелюдяний час». Презентація нового доповненого видання цієї книжки відбулася 19 листопада 2018 року в Українському кризовому медіа-центрі. Її вихід приурочений до 85-тих роковин Голодомору. У книзі інформація про понад 180 праведних людей часів Голодомору, прізвища та імена яких встановлено на основі документальних даних та усних свідчень.</p>
Читець 2		<p>Послухайте розповідь з цієї збірки.</p>

Читець 3		<p>Свідчення Янчевої Надії Кирилівни 1926 р.н., с. Петрівка Приморського району Запорізької області. ... Да, страшний голод був. У голові весь час тільки одна думка: щось знайти та з'їсти. З'їси щось, а через деякий час знов хочеться, наче нічого не їв. ... А ми вижили завдяки тітці Феодорі (Тафрова Феодора Іванівна, повуличному Вартакова). Мама злягла, бо почала пухнути. Піднятися сама з ліжка не могла, лише по мотузці, зав'язаній на ліжку. А ми голодні, їсти дуже хочеться. Почали ходити до чужих людей, до родичів та просити хоч якоїсь їжі. А у людей у самих нічого нема. Родичі теж голодували. Ось одного разу йдемо з братиком та й плачемо. Обходимо вулицю Одинадцятку, ту, що за селом. Коли виходить із двору жінка та й питає нас: «Чому, діти, плачете?» «Голодні ми, тітко Феодоро, їсти хочемо, а нічого нема. Мамка опухла,» – у відповідь ми їй. Вона нас завела до себе, дала нам хлібця трохи, молочка, якесь зерно та сказала: «Приходьте до мене, коли дуже-дуже буде тяжко». Так ми до неї й бігали. Гарна була тітка, завжди посміхалася, голівки нам гладила. Мама казала нам, що в неї своїх дітей не було. Вона не тільки нас годувала, до неї бігали ще й інші діти. Працювала вона разом з чоловіком у колгоспі. Люди казали, що вона сама голодує, але дітям завжди щось дасть. Врятувала вона не одне життя, а сама вмерла. Завдяки тітці Феодорі ми і матір підняли. Так разом і вижили. Коли по селу чутка пройшла, що тітка Феодора вмерла, то до неї прийшли прощатися діти, яких вона рятувала. Низький уклін їй!</p>
Читець 4		<p>Комуністичний режим намагався приховати правду про Голодомор в Україні й назавжди знищити крихти пам'яті про цей злочин. Небезпечним було не тільки писати про це в пресі, листах до партійних "вождів" або ж родичів за кордон, але навіть згадувати в приватних щоденниках, бо це могло зруйнувати життя, вилитися в десятиліття таборів ГУЛАГу.</p>
Читець 1		<p>Однак, попри всі небезпеки, були люди, що відчували відповідальність перед наступними поколіннями, і тому не могли мовчати. Вони вірили, що зафіксована ними правда важлива для протистояння тоталітаризму. І нам, сучасним українцям, не дають забути, що є такі речі, як добро і зло</p>

Читець 2	13	В Україні їх названо Людьми Правди. Завдяки їх зусиллям вдалося зберегти інформацію про один із найстрашніших злочинів ХХ століття – Голодомор. Через багато років ця інформація стала однією з причин краху комуністичного режиму, на руїнах якого постала незалежна Україна.
Читець 3		Люди правди – це журналісти, громадські діячі, політики і звичайні українці – вчителі, селяни. Одні публікували статті в західній пресі, інші описували побачене й пережите у своїх щоденниках чи просто фотографували той жах, що відбувався навколо. Відкрийте деякі з цих імен...
Читець 4	14	Митрополит Андрей Шептицький. «Усі радіостанції просимо рознести наш голос цілому світові: може він дійде і до убогих хатин конаючих з голоду селян». У посланні «Україна у передсмертних судорогах» 24 липня 1933 року закликав християн усього світу поширювати правду про Голодомор і надавати допомогу.
Читець 1	15	Улас Самчук «Присвячую матерям, що загинули голодною смертю на Україні в роках 1932-1933». Роман «Марія» вийшов 1934-го у Львові і став першим художнім твором про Голодомор.
Читець 2	16	Роберт Конквест «Суд історії не може оголосити іншого вироку радянському режимові, крім кримінальної відповідальності». Книга «Жнива скорботи» 1986 року є одним з найбільш ґрунтовних досліджень про Голодомор.
Читець 3	17	Олександра Радченко «Щоденник я присвятила своїм дітям, щоб вони літ за 20 прочитали й побачили, як страждав і стогнав народ, який був жакливий голод». Наприкінці 1945-го отримала вирок – 10 років ГУЛАґу за те, що вела щоденник про Голодомор.

Читець 4	18	<p>Гарет Джонс «Я пройшов через безліч сіл... Скрізь чув плач: «У нас немає хліба. Ми помираємо! Передайте в Англію, що ми пухнемо з голоду».</p> <p>Вперше на прес-конференції 29 березня 1933 року заявив про голод в Україні. Опублікував про це в британських та американських газетах близько 20 статей.</p>
Читець 1	19	<p>Джеймс Мейс Ідею запалювати свічки у вікнах в день пам'яті жертв Голодомору уперше запропонував саме він. «Ваші мертві вибрали мене».</p> <p>«Я ж хочу запропонувати лише акт національної пам'яті, доступний кожному: визначити час, коли кожен член цієї нації, де майже кожна родина втратила когось із близьких, запалить у своєму вікні свічку в пам'ять про померлих».</p>
Читець 2	20	<p>Запалила свічу запалила Щоби більше лихо не ходило, Хай палає свічка світлом білим, Щоб в бабусі серце не боліло... Щоби більше не прийшло те горе, Хай горять свічки Голодомору. Чуєш – душі аж до неба кличуть! Хай горять вогненні білі свічі! Пам'ятники болю – з колосками. Нехай світить кожен дім свічками, Хай в цей вечір в кожному віконці Буде крапля вогняного сонця... Щоб в бабусі серце не боліло, Свічку запалила білу-білу, Аби смерть важка вже не ходила, Запалила свічку, запалила...</p>
Читець 3	21	<p>Джеймс Мейс походив із індіанського племені черокі. У XIX столітті американський уряд змусив їх переселитися у віддалені від їхніх домівок регіони, по “дорозі сліз” від голоду та холоду загинула велика частина племені. Тому тема геноциду була близька Мейсові.</p>

Читець 4		<p>Вперше сенсаційну заяву про Голодомор в Україні Мейс зробив у 1982-ому на міжнародній конференції про Голокост у Тель-Авіві, виголосивши тези про штучний голод і про намір знищити українців як націю.</p> <p>Все своє подальше життя Мейс присвятив дослідженням теми Голодомору.</p> <p>Очолював програму досліджень Голодомору при Гарварді.</p>
Читець 1		<p>Мейс вивчив усі доступні йому архіви у США і в 1993-ому вирішив переселитися в Україну, щоб продовжити дослідження тут.</p> <p>Одружився із українкою Наталією Дзюбенко. Викладав у Києво-Могилянській академії.</p> <p>Помер у 2004, не доживши два роки до визнання українським парламентом Голодомору - геноцидом.</p> <p>Похований на Байковому кладовищі у Києві.</p>
Читець 2	22	<p>Не мовчимо! Бо нас тепер багато! Не мовчимо! Не дасть змовчати біль Загублених, замучених тим катом, Що нині лаврів пожинає хміль. Не мовчимо! Бо з нами кожен третій, Померлий в той страшний голодомор. Бо з нами двадцять другий, тридцять третій І в сорок шостім пережитий мор. Не мовчимо, братове українці! Ми ж так мовчали в пору ту тяжку, Бо молимося хлібові, хлібинці, Що гірко дістається на віку. Не мовчимо! Доволі спати, брате, О, сестро, сльози витирай з очей. Не мовчимо! Не можна нам мовчати, Бо в душах зойки тих страшних ночей.</p>
Читець 3		<p>Голодомор став найбільшою трагедією за всю історію українського народу. За масштабом, жорстокістю, цинізмом й організованістю з боку влади та наслідками для майбутніх поколінь він не має аналогів в історії людства.</p>
Читець 4		<p>Смерть і забуття – ціль Сталіна та його колишніх і сучасних поплічників щодо українців. Вона не досягнута. Українці живуть і не забувають.</p>
Читець 1		<p>Завтра рівно о 16 годині запалить свічку пам'яті у своєму вікні. Згадайте безвинно загиблих.</p>

Читець 2	23	<p>Новела «Біла постать України»</p> <p>І знов вони йдуть... Щодня, щогодини, щоночі... Мільйони тіней, мільйони очей прошкують небесним Чумацьким Шляхом і повертають до мого серця. Ідуть українські Варвари-великомучениці, пригортають до грудей немовлят босоногі Богородиці, пропливають Марії Оранти, святі Покрови роду нашого... Василі, Одарки, Катерини, Івани... Янголи крізь мене летять!.. Лишають білий зойк, білий крик, що сходить у моєму серці білою мукою. Ідуть із холодних боліт, зі снігових заметів, з весняних дібров - і в білих розвеснених садах, на всіяних кульбабами луках - падають!..</p> <p>Чи то я, чи моя пам'ять, а чи душа летить у ту весну і квилить - голосить у Всесвіт? Кричу до мовчазного неба, до білих садів, схожих на велетенські мари, здіймаю руки до місяця, схожого на вогник воскової поминальної свічки. Заклинаю Землю, на якій дотлівають свічі людського життя... Мільйони погаслих свічок!..</p>
Читець 3	24	<p>Пісня Свіча</p> <p>Відео 3</p>
Читець 4	25	<p>Дякуємо всім, хто сьогодні прийшов, щоб почути правду про Голодомор.</p>
Читець 1		<p>Щоб згадати тих, хто загинув у страшні часи для України.</p> <p>Відео 4</p>